

De zeldzame *Hister helluo* Truqui sinds 1944 weer in Nederland waargenomen (Col.: Histeridae)

door

H. J. VALLENDUUK

ABSTRACT. — The rare *Hister helluo* Truqui refound in the Netherlands since 1944 (Col.: Histeridae). Some specimens were beaten from alder near Lelystad.

Histeridae (spiegelkevers) zijn predatoren van insektlarven. Ze bevinden zich in en onder substraten waarin insektlarven voorkomen. Alle Histeridae zijn sterk gechitiniseerd en bezitten sterke graafpoten. Afhankelijk van de soort kunnen ze worden aangetroffen in rottende materialen, uitwerpselen, vermolmd hout en kadavers, maar ook in nesten van vogels die in holen broeden, en in zoogdiernesten. Onder schors komen kleinere en sterk afgeplatte, meest langwerpige soorten voor.

De in ons land zeer zeldzame *Hister helluo* Truqui is de enige histeride die — overwegend in de maand juni — op takken en bladeren van de els is waar te nemen. Hier maakt de soort jacht op de larven van het elzehaantje, *Agelastica alni* L. In vrijwel alle publikaties wordt vermeld dat *helluo* ook op andere substraten voorkomt. Er wordt dan echter niet altijd bij verteld van welke maand de vondsten zijn. Zo meldt Everts (1903: 454) de soort van onder aardappelloof, maar zonder datum. Brakman (1940) heeft eenmaal een *helluo* gevonden in een mierennest te Oostkapelle in november 1939. Over de ontwikkeling van *helluo* en van vele andere histeriden is overigens niets bekend.

Uit de collecties van de Nederlandse musea kunnen slechts spaarzame gegevens over *H. helluo* worden verkregen. De gevonden vangstdata bestrijken een periode van 26.V tot 4.VII en betreffen 16 exemplaren verspreid over een twaalfstal Nederlandse vindplaatsen. Het laatst zijn twee exemplaren in juni 1944 door E. A. M. Speijer verzameld.

Uit onderstaande citeringen mag blijken dat *helluo* in de ons omringende landen zeker niet algemeen is:

Auzat (1916): „Geheel Europa, zeldzaam”. Horion (1949: 360): „Blijkbaar in geheel Duitsland en Oostenrijk, overal slechts zeer sporadisch”. Witzgall (1971: 186): „Zeldzame soort”. Kryzhanowskij & Reichardt (1976: 322): „Onvoldoende bestudeerd wegens het geringe aantal waarnemingen. Wordt niet gevonden ten oosten van de Wolga”. Vienna (1980: 273): „Komt voor in heel Europa en de Kaukasus, ook al is het geen gewone soort”. Mazur (1981: 131): „Komt voor in heel Midden- en Zuid-Europa en de Kaukasus. Is in Polen erg lokaal en op weinig plaatsen waargenomen”. Uit Engeland zijn mij geen waarnemingen bekend.

Op 25.VI.1981 zijn door mij in de omgeving van Lelystad negen exemplaren van *helluo* van elzestruiken geklopt in een 16 jaar oud bos. Dit bevestigt het vermoeden van de heer P. Kaenaar, die ik in verband met deze waarneming raadpleegde, dat jonge elzen de voorkeur zouden hebben. Hij heeft overigens zelf nog nooit een *helluo* in Nederland verzameld. In het licht van de voorafgaande feiten is een waarneming van negen exemplaren zeer opmerkelijk. Het is mogelijk dat het geringe aantal waarnemingen van *helluo* mede veroorzaakt zou kunnen worden doordat zij niet opvallen tussen de in grote aantallen aanwezige elzehaantjes.

Mededelingen omtrent recente vangsten, met gegevens over substraat en biotoop van in Nederland verzamelde Histeridae — en van *H. helluo* in het bijzonder — zijn zeer welkom. Alle gegevens zijn tevens waardevol voor het E.I.S.-project waaraan door mij momenteel gewerkt wordt.

LITERATUUR

Auzat, V., 1916. Histeridae gallo-rhénans. — *Miscnea ent.* 24 (3/4): 47-50.

- Brakman, P., 1940. Drie voor de Nederlandse fauna nieuwe Coleoptera. — *Ent. Ber., Amst.* 10 (235): 275-276.
- Everts, E., 1903. *Coleoptera Neerlandica. De Nederlandsche schildvleugelige insecten* 1: I-III, 1-796. Nijhoff, 's-Gravenhage.
- Horion, A., 1949. *Faunistik der mitteleuropaischen Käfer*, 2 Palpicornia-Staphylinoidea (ausser Staphylinidae): I-XXXIII, 1-388, Frankfurt/M.
- Kryzhanowskij, O. L. & A. Reichardt, 1976. Sphaeritidae, Histeridae, Synteliida. — *Fauna USSR* 5 (4): 1-433. (Russisch).
- Mazur, S., 1981. Histeridae gniliowate. — *Fauna polski* 9: 1-206. (Pools).
- Vienna, P., 1980. Coleoptera Histeridae. — *Fauna Italia* 16: I-XI, 1-386.
- Witzgall, K., 1971. Familienreihe Histeroidea. — *Käfer Mitteleuropas* (Freude, Harde & Lohse, eds.) 3: 156-189.

Kempenaar 06-06, 8231 VB Lelystad.

HODKINSON, I. D. & M. K. HUGHES, 1982. INSECT HERBIVORY. pp. 77, 222 refs., index 10 kolommen. Chapman & Hall, London. ISBN 0-412-23870-5. Prijs (ingenaaid) UK £ 2.75. Een deeltje uit de serie „Outline studies in ecology”.

De relatie tussen insecten en hun voedselplanten is zozeer standaardvoorbeeld voor elke relatie van eten en gegeten worden, dat we geneigd zijn te vergeten dat hier zo'n vierhonderd miljoen jaar evolutie aan is voorafgegaan. Specialisering is daarvan maar één resultaat, maar ook in de geraffineerde wijze waarop planten zich tegen hun belagers teweerstellen, en die weer de verdediging van de voedselbron ontmantelen, wordt deze evolutie weerspiegeld. Ook is een plant niet een enkelvoudige voedselbron, maar een heel menu, elke keuze met specifieke problemen van voedselopname, en niet te vergeten, -vertering.

In een bewonderenswaardig kort bestek, in een boekje dat slechts weinig kost, wordt dit fascinerende hoofdstuk van de evolutiebiologie voorgeschoteld. Na twee hoofdstukken met algemene aspecten wordt gesproken over aanpassingen van het insect, herbivorie door insecten aan niet-houtige resp. houtige gewassen, de invloed ervan op de plantengemeenschap, en de betekenis ervan voor het oecosysteem. Hoewel het boekje erg geconcentreerd is geschreven is het nergens moeilijk, eerder aantrekkelijk leesbaar. Iedereen die zich wel eens heeft afgevraagd waarom in augustus geen enkel eikeblad gaaf is of waarom kardinaalsmutsen nog steeds niet zijn uitgestorven mag dit boekje niet negeren. — W. N. Ellis.

HENDERICKX, H., 1982. BIJDRAGE TOT DE KENNIS VAN DE BIOLOGIE VAN PHALACROPTERIX GRASLINELLA (LEPIDOPTERA, PSYCHIDAE). Entomobrochure nr. 2: 1-45, 20 fign. Ver. voor Ent. van de K. Maatsch. voor Dierkunde, Antwerpen. Prijs BFr. 120.

In juni 1979 werd op een vochtige heide ten noorden van Turnhout een zakje met een levende rups van *graslinella* gevonden. Deze soort staat bekend als één van moeilijkst te kweken Psychiden. De auteur besloot daarom te trachten de rups verder te kweken onder omstandigheden die zo nauwkeurig mogelijk de natuurlijke benaderden. Op deze wijze lukte het de rups na overwintering tot een volwassen ♀ op te kweken.

Eind mei 1980 werd weer een zakje gevonden, nu met een dood ♀ dat reeds eieren gelegd had. Hieruit verschenen half juni ruim 200 rupsjes, waarvan tenslotte in 1981 tien vlinders gekweekt konden worden. Wel een bewijs dat het kweken van *graslinella* zelfs onder ideale omstandigheden een moeilijke opgave is.

Behalve de kweek zelf bespreekt de auteur o.a. het uiterlijk van de rups en het zakje en de verspreiding van de soort in Europa. Een literatuurlijst van 5 bladzijden besluit het boekje. Dit is te verkrijgen door storting van het bedrag op postrekening Brussel 000-0106543-37 ten name van Vereniging voor Entomologie, Diksmuidelaan 176, B-2600 Berghem, België. Voor degenen die ook de kweek willen proberen is de aanschaf ervan sterk aan te bevelen.

— B. J. Lempke.